

Deloitte
Statsautoriseret
Revisionsaktieselskab
CVR-nr. 24 21 37 14
Weidekampsgade 6
Postboks 1600
0900 København C
Telefon 36 10 20 30
Telefax 36 10 20 40
www.deloitte.dk

Københavns Kommune

Revisionsberetning af 10. marts 2009 om tiltrædelse som revisorer

Indholdsfortegnelse

	<u>Side</u>
Indledning	0
1. Tilrædelsesberetning	0
1.1 Ansvarsfordeling	0
1.2 Revisionens grundlag, formål og omfang	0
1.3 Revisionens udførelse	0
1.3.1 Finansiell revision	0
1.3.2 Forvaltningsrevision	0
1.3.3 Samarbejde med intern revision	0
1.4 Revisors rapportering	0
1.4.1 Revisionspåtegning	0
1.4.2 Revisionsberetningen	0
1.4.3 Rapportering til direktion/daglig ledelse	0
1.5 Revisors dokumentationsmateriale	0
1.6 Kvalitetssikring af den udførte revision	0
1.7 Rådgivnings- og assistanceopgaver	0
2. Afslutning	0

Revisionsberetning af 24. februar 2009

Indledning

Som nyvalgte revisorer for Københavns Kommune skal vi til Borgerrepræsentationens orientering kort redegøre for revisionens formål og udførelse, vores rapportering i årets løb og i forbindelse med årsregnskabet samt ansvarsfordelingen mellem kommunens ledelse og revisor.

1. Tiltrædelsesberetning

1.1 Ansvarsfordeling

Revisionen bygger ifølge lovgivningen på følgende fordeling af ansvar for årsregnskabet mellem kommunens ledelse og revisor:

Ledelsens ansvar

I overensstemmelse med bestemmelsen i § 64a i Lov om kommunernes styrelse fastlægger Københavns Kommunes styrelsesvedtægt at formændene for de stående udvalg, d.v.s. borgmestrene, varetager den øverste daglige ledelse af den del af kommunens administration, der varetager udvalgets forvaltningsområder. Overborgmesteren varetager den øverste daglige ledelse af den del af kommunens administration, som ikke er henlagt til borgmestrene. I praksis ledes administrationen af overborgmesteren og de enkelte borgmestre indenfor hver deres ressortområde i samarbejde med den underliggende forvaltnings direktion. I det følgende betegnes borgmestre og direktioner under et kommunens ledelse eller blot ledelsen.

Det er ledelsens ansvar, at kommunens bogføring sker under iagttagelse af lovgivningens regler herom, og at formueforvaltningen foregår på betryggende måde blandt andet ved at etablere et pålideligt internt kontrolsystem.

Det er ledelsens ansvar, at kommunens bogføring og formueforvaltning kontrolleres på en tilfredsstillende måde, og at det nødvendige grundlag for revision er til stede.

Det er ledelsens ansvar, at det gennem hensigtsmæssige forretningsgange samt registrerings- og kontrolsystemer sikres, at tilsigtede og utilsigtede fejl så vidt muligt forebygges samt opdages og korrigeres.

Ledelsen har endvidere ansvar for, at der hvert år udarbejdes et årsregnskab, der opfylder lovgivningens regnskabsbestemmelser. Det er også ledelsens ansvar, at revisor har adgang til de samtlige oplysninger, som revisor anser for nødvendige til løsning af revisionsopgaven.

Revisors ansvar

Det er revisors ansvar at kontrollere, at det udarbejdede årsregnskab opfylder lovgivningens og Kasse- og Regnskabsregulativet regnskabsbestemmelser, og herunder at vurdere den anvendte regnskabspraksis og de af ledelsen afgivne oplysninger og udøvede regnskabsmæssige skøn. Det er også vores ansvar at kontrollere, at årsregnskabet ikke indeholder væsentlige fejl.

Ifølge revisorloven er revisor offentlighedens tillidsrepræsentant i forbindelse med afgivelse af erklæringer, der kræves ifølge lovgivningen eller ikke udelukkende er bestemt til hvervigners eget brug.

Det er ikke vores opgave at udføre revision for at udøve kritik af kommunens politiske beslutninger.

Yder vi efter aftale med kommunens ledelse rådgivning og assistance - eksempelvis i forbindelse med udarbejdelse af årsregnskabet - har vi som rådgivere et selvstændigt ansvar herfor.

1.2 Revisionens grundlag, formål og omfang

Grundlaget for revisionsopgaven er Lov om kommunernes styrelse § 42. Ifølge loven skal det efterprøves, om regnskabet er rigtigt, og om de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, Borgerrepræsentationens øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Endvidere vurderes det, om udførelsen af Borgerrepræsentationens og udvalgenes beslutninger og den øvrige forvaltning af kommunens anliggender er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Det er revisionens formål at styrke årsregnskabet troværdighed. Revisionen af årsregnskabet vil blive planlagt og udført i overensstemmelse med danske revisionsstandarder samt bestemmelserne i Lov om kommunernes styrelse, Bekendtgørelse om kommunernes budget- og regnskabsvæsen, revision mv., kommunens revisionsregulativ og gældende revisionsaftale.

Revisionen vil i overensstemmelse med disse standarder og regler blive planlagt og udført på grundlag af en systematisk risikovurdering, således at hovedvægten lægges på de poster i årsregnskabet, samt dele af kommunens regnskabs- og rapporteringssystemer og øvrige forretningsgange, hvor risikoen for væsentlige fejl er størst. Revisionen sigter således ikke mod at opdage eller rette uvæsentlige fejl, som ikke medfører en ændret helhedsvurdering af årsregnskabet.

Som grundlag for vores risikovurdering vil vi indhente informationer om blandt andet følgende forhold vedrørende kommunen:

- Relevant lovgivning og andre eksterne forhold
- Aktiviteter og anvendt regnskabspraksis
- Mål, strategier og tilhørende risici
- Forretningsgange og kommunens interne kontrolsystem

Som led i vores revisionsplanlægning skal vi gennemgå kommunens overordnede interne kontrolsystem og specifikke kontroller, herunder kontroller i regnskabsprocessen og generelle it-kontroller for at kunne foretage en målrettet risikovurdering.

Revisionen omfatter ikke en gennemgang af samtlige bilag og transaktioner, men udføres ved, at vi ved stikprøver indhenter dokumentation for eller på anden måde får bekræftet bogføringens og årsregnskabet's rigtighed. I forbindelse hermed vil vi teste de interne kontroller, i det omfang vi finder det nødvendigt for revisionen af årsregnskabet.

Revisionen omfatter også en vurdering og stillingtagen til den anvendte regnskabspraksis og de af ledelsen udøvede regnskabsmæssige skøn.

Væsentlige fejl i årsregnskabet kan skyldes både utilsigtede og tilsigtede handlinger eller undladelser. Muligheden for at hindre væsentlige fejl, herunder besvigelser og uregelmæssigheder, beror først og fremmest på, om der ved tilrettelæggelsen af registreringssystemer og forretningsgange sikres en betryggende intern kontrol.

Under revisionen vil vi med den fornødne professionelle skepsis have opmærksomheden henledt på forhold, der kan tyde på besvigelser og andre uregelmæssigheder. Vi vil i forbindelse med planlægningen af revisionen indhente hver forvaltnings direktion's

- vurdering af risikoen for, at årsregnskabet kan indeholde væsentlige fejl som følge af besvigelser
- vurdering af de regnskabs- og kontrolsystemer, den har indført for at imødegå sådanne risici
- oplysning om kendskab til eventuelle konstaterede eller igangværende undersøgelser om besvigelser

Vi skal herudover spørge borgmestrene om, hvordan der øves tilsyn med de aktiviteter og procedurer, forvaltningerne har iværksat for at identificere og reagere på risikoen for besvigelser i kommunen samt de interne kontroller, forvaltningerne har implementeret for at forebygge disse risici.

Vi skal herudover spørge borgmestrene, om kendskab til konstaterede, formodede eller påståede besvigelser, der påvirker kommunen.

Under udførelsen af revisionen skal vi foretage specifikke revisionshandlinger, der er rettet imod ledelsens mulighed for at tilsidesætte etablerede interne kontroller.

Herudover skal vi kontrollere, at årsregnskabet er afstemt til den underliggende bogføring, ligesom vi skal gennemgå væsentlige posteringer og reguleringer, der er foretaget som led i udarbejdelsen af

årsregnskabet.

Fejl i årsregnskabet, der er en følge af besvigelser og uregelmæssigheder, vil ikke nødvendigvis blive opdaget under revisionen, da fejl af denne karakter sædvanligvis tilsløres eller holdes skjult. Hvis vi konstaterer forhold, der giver formodning herom, vil vi efter nærmere aftale med kommunens ledelse foretage yderligere undersøgelser for at få af- eller bekræftet formodningens rigtighed.

Vi har ifølge lovgivningen pligt til at underrette hvert medlem af ledelsen, hvis vi under revisionen bliver bekendt med, at et eller flere medlemmer af ledelsen begår eller har begået økonomiske forbrydelser, herunder hvidvaskning af penge i tilknytning til udførelsen af deres hverv for kommunen. Denne underretning skal ske, hvis vi har en begrundet formodning om, at forbrydelsen vedrører betydelige beløb eller i øvrigt er af grov karakter, ligesom underretningen indføres i revisionsberetningen. Har ledelsen ikke senest 14 dage herefter dokumenteret, at der er taget de fornødne skridt til at standse forbrydelsen, er det vores pligt straks at underrette Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet.

1.3 Revisionens udførelse

1.3.1 Finansiell revision

Vi vil udføre revisionen i årets løb og i forbindelse med årsafslutningen. Revisionen er ikke afsluttet, før Borgerrepræsentationen har taget endelig stilling til årsregnskabet, og vi har forsynet årsregnskabet med revisionspåtegning.

Omfanget af vores arbejde fastlægges ud fra vores samlede vurdering af væsentlighed og risiko for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet.

Ved revisionen af årsregnskabet vil vi overbevise os om, at aktiverne er til stede, at de tilhører kommunen, og at de er indregnet og målt forsvarligt. Vi vil endvidere overbevise os om, at de gældsforpligtelser og øvrige forpligtelser, herunder eventualforpligtelser mv., der påhviler kommunen, er indregnet og målt forsvarligt. Desuden vil vi påse, at regnskabsposterne er periodiseret og korrekt præsenteret i årsregnskabet.

I forbindelse med revisionen af årsregnskabet vil vi i overensstemmelse med god revisionsskik bede kommunens daglige ledelse om at bekræfte en række oplysninger inden for særligt vanskeligt reviderbare områder. Dette kan omfatte oplysninger om eventualforpligtelser i form af pantsætninger, garantistillelser, retssager og besvigelser, transaktioner med nærtstående parter, miljøforhold, begivenheder efter balancedagen samt regnskabsposter, hvortil der knytter sig særlig risiko eller usikkerhed.

Når vi som led i vores revision baserer denne på information udarbejdet af kommunen, skal vi udføre revisionshandlinger for at fastslå, om den modtagne information er nøjagtig og fuldstændig.

Hvis vi under vores revision konstaterer fejl i årsregnskabet, skal vi meddele kommunens ledelse disse, ligesom vi skal bede ledelsen om at korrigere de fundne fejl. Kommunens daglige ledelse skal udtale sig om, hvorvidt eventuelle ikke-korrigerede fejl i årsregnskabet, som er konstateret under revisionen, enkeltvis og sammenlagt vurderes at være uvæsentlige for årsregnskabet som helhed.

Som foreskrevet i lovgivningen vil vi undersøge, om lovgivningen om bogføring og opbevaring af regnskabsmateriale er overholdt. Vi vil derudover kontrollere overholdelsen af de pligter, som er pålagt kommunen med hensyn til at oprette og føre bøger, fortegnelser, protokoller mv.

1.3.2 Forvaltningsrevision

Ifølge kommunelovgivningen skal det ved forvaltningsrevision vurderes, om Borgerrepræsentationens og udvalgenes beslutninger samt den øvrige forvaltning af kommunens anliggende er udført og varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Løbende forvaltningsrevision udgør således en integreret del af revisionsopgaven, hvorimod dyberegående undersøgelser ikke er omfattet af den lovpligtige forvaltningsrevision. Dyberegående forvaltningsrevision kan besluttes iværksat af Revisionsudvalget. Der skal indgås separate aftaler om hver af sådanne undersøgelser, og vi vil afgive særskilt beretning om gennemførelsen af udvidet forvaltningsrevision.

Det overordnede mål med den løbende forvaltningsrevision er som nævnt at vurdere, om der ved forvaltningen er taget skyldige økonomiske hensyn i bred forstand. Vurderingen foretages løbende, og her interesserer vi os især for:

- Kommunens samlede økonomistyring, for de etablerede informationssystemer og rapporteringsstrukturer, der sikrer eller sandsynliggør sammenhæng mellem ressourceanvendelse, produktivitet og målopfyldelse.
- Kommunens etablerede processer for at identificere områder, hvor der er muligheder for omkostningsoptimering, herunder ved effektivisering og øget produktivitet eller omlægninger.

Ved forvaltningsrevisionen vurderes det således, om der udvises den fornødne økonomiske rationalitet i kommunens forvaltning i bred betydning.

Forvaltningsrevisionen udføres i henhold til gældende normer og skik, som i vid udstrækning er fastlagt i den praksis, Rigsrevisionen udøver ved revision af statens regnskaber.

1.3.3 Samarbejde med intern revision

Revisionen udføres i samarbejde med intern revision og i overensstemmelse med Styrelsesvedtægten for

Københavns Kommune § 26 og gældende revisionsstandarder. Det fremgår af Styrelsesvedtægten, at intern revision bistår kommunens eksterne revisor i dennes varetagelse af den lovpligtige revision. Formålet med dette er, at den eksterne revision skal kunne basere en del af sin revision på det arbejde, som udføres af intern revision. De nærmere bestemmelser om den interne revision fastlægges i Funktionsbeskrivelse for intern revision, som godkendt af Revisionsudvalget. Samarbejdet mellem intern revision og Deloitte fastlægges i en aftale.

I overensstemmelse med revisionsregulativet vil der blive indgået en samarbejdsaftale, der fastlægger, at der til brug for Revisionsudvalgets godkendelse af intern revisions årlige revisionsplan skal indhentes en udtalelse fra den eksterne revision, samt at den eksterne og den interne revision skal holde hinanden orienteret om væsentlige forhold, som parterne bliver opmærksomme på under revisionen af kommunen. Vi vil endvidere påse, at intern revision planlægger, gennemfører og dokumenterer revisionen i overensstemmelse med revisionsaftalen.

Intern revision rapporterer til forvaltninger, udvalg og Borgerrepræsentationen om sit udførte arbejde i form af beretninger, rapporter og notater. Ekstern revision modtager kopi af denne rapportering.

1.4 Revisors rapportering

Revisionsberetningen og -påtegningen af kommunens årsregnskab er revisorerne meddelelsesmidler vedrørende revisionen og dens resultater.

Revisionsberetningen udarbejdes på grundlag af revisionens resultater. Ved udarbejdelsen vurderes hvilke forhold, der skal medtages i beretningen, herunder eventuelle revisionsbemærkninger. Ved vurderingen henses til forholdets væsentlighed for Borgerrepræsentationen og tilsynsmyndigheden.

1.4.1 Revisionspåtegning

Som afslutning på revisionen vil vi forsyne årsregnskabet med en revisionspåtegning. Påtegningen er todelt, og omfatter dels den finansielle revision af årsrapporten, dels forvaltningsrevisionen.

Når der er tale om en påtegning på årsrapporten uden forbehold og supplerende oplysninger, er denne udtryk for,

- at årsregnskabet er aflagt og revideret i overensstemmelse med lovgivningens krav til regnskabsaflæggelsen
- at årsregnskabet giver et retvisende billede af kommunens aktiver og passiver, pengestrømme, finansielle stilling og resultatet af kommunens aktiviteter.

Når erklæringen om udført forvaltningsrevision er uden forbehold og supplerende oplysninger, er denne udtryk for,

- at vi ikke er blevet bekendt med forhold, der giver os anledning til at konkludere, at forvaltningen på de områder, som vi har undersøgt, ikke er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Revisors bemærkninger i revisionspåtegningen kan opdeles i:

- **Forbehold i revisionspåtegningen** til kommunens årsregnskab. Et forbehold vil være en usædvanlig disposition, som i givet fald vil involvere Deloittes faglig ledelse og baseres på en eller flere væsentlige fejl eller lovovertrædelser i årsregnskabet, som ikke kan dækkes af supplerende oplysninger i revisionspåtegningen.
- **Supplerende oplysning i revisionspåtegningen** til kommunens årsregnskab. Også supplerende oplysninger vil være usædvanlige dispositioner, som vil involvere Deloittes faglige ledelse. Supplerende oplysninger er ikke et forbehold men et middel for revisor til at gøre opmærksom på et særligt forhold i regnskabet. Den supplerende oplysning sker oftest ved en henvisning til et afsnit i årsregnskabet

1.4.2 Revisionsberetningen

I tilslutning til revisionens afslutning vil vi afgive en revisionsberetning til årsregnskabet, hvori vi i hovedtræk vil redegøre for væsentlige regnskabs- og revisionsmæssige forhold samt udførte revisionsarbejder og konklusionerne herpå. Vi vil i denne revisionsberetning også informere kommunen om eventuelle ikke-korrigerede fejl i årsregnskabet, som direktionen har vurderet som uvæsentlige for årsregnskabet som helhed. Hvis vi i forbindelse med revisionen af årsregnskabet har fået forelagt interne specifikationer, rapporter eller lignende, som efter vores opfattelse er nødvendige for ledelsens stillingtagen til årsregnskabet, vil vi gøre opmærksom herpå i beretningen.

Vi skal i henhold til gældende revisionsstandarder samt bestemmelserne i bekendtgørelse om kommunernes budget- og regnskabsvæsen, revision mv. afgive revisionsbemærkninger, når:

- regnskabets poster ikke er i overensstemmelse med Borgerrepræsentationens beslutninger,
- lovligheden af en post eller disposition må anses for tvivlsom,
- der ved gennemgangen af de etablerede forretningsgange konstateres væsentlige mangler i kontrolmæssig henseende, idet revisor samtidig kan fremsætte forslag til udbedring af de konstaterede mangler, eller
- de foreskrevne forretningsgange i øvrigt ikke er fulgt

Herudover vil vi i årets løb afgive revisionsberetning, når vi har udført revisionsarbejder, der kan danne grundlag for selvstændige konklusioner, eller når vi i øvrigt anser det for påkrævet.

Efter bestemmelsen i styrelseslovens § 42b påhviler det Borgerrepræsentationens formand at sørge for

at revisionens beretninger udsendes til Borgerrepræsentationens medlemmer senest 7 dage efter modtagelsen.

1.4.3 Rapportering til direktion/daglig ledelse

Hvis vi i forbindelse med revisionen konstaterer svagheder, mangler eller uhensigtsmæssigheder i kommunens regnskabs- og registreringssystemer, kommunens interne kontroller eller i øvrige forretningsgange mv., vil dette blive meddelt kommunens daglige ledelse med vores forslag til afhjælpning heraf. Er der tale om væsentlige mangler, eller finder vi det i øvrigt påkrævet, vil forholdet også blive indført i revisionsberetningen. Vi skal for en ordens skyld bemærke, at revisionen af årsregnskabet ikke er tilrettelagt med henblik på at afdække samtlige svagheder, mangler eller uhensigtsmæssigheder, der måtte forekomme i kommunens regnskabs- og registreringssystemer mv.

Bliver vi under revisionen bekendt med forhold, der giver begrundet formodning om, at medlemmer af Borgerrepræsentationen eller ansatte i kommunes forvaltninger kan ifalde erstatnings- eller strafansvar, skal vi ifølge lovgivningen give supplerende oplysninger herom i revisionspåtegningen. Der skal altid gives oplysninger om overtrædelse af

- straffelovens kapitel 28 samt skatte-, afgifts- og tilskudslovgivningen
- den for kommunen fastsatte lovgivning
- lovgivningen om regnskabsaflæggelse, herunder om bogføring og opbevaring af regnskabsmateriale

Medmindre anden aftale foreligger, kommunikerer vi elektronisk med kommunen, når dette er hensigtsmæssigt. Kommunikation via internettet indebærer risiko for, at fortrolig information læses af andre end dem, informationen er tiltænkt. Vi påtager os derfor intet ansvar for skader, der måtte opstå som følge af anvendelsen af kommunikation via internettet, ligesom vi ikke vil gøre tilsvarende ansvar gældende over for kommunen.

1.5 Revisors dokumentationsmateriale

Arbejdsrapporter og anden dokumentation, herunder både elektroniske og fysiske arbejdsrapporter, der tilvejebringes som led i revisionen, tilhører alene Deloitte. Efter gældende praksis kan sådan dokumentation makuleres eller slettes efter 5 år, medmindre vi anser dokumentationen for fortsat at være af betydning for revisionen.

Findes det hensigtsmæssigt at udlevere materiale eller filer til kommunen, sker dette under forudsætning af, at kommunen alene anvender materialet til eget brug og ikke videregiver dette til tredjemand, dog med respekt for lovgivningens regler om aktindsigt.

Vi påtager os intet ansvar for kommunens eventuelle egen anvendelse af det udleverede materiale,

medmindre der indgås særskilt skriftlig aftale om vores assistance med bearbejdning af materialet og vores ansvar i forbindelse hermed.

1.6 Kvalitetssikring af den udførte revision

Ifølge revisorloven er vi underlagt regler om kvalitetskontrol, der udføres af et Revisortilsyn, som er nedsat af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen. Revisortilsynet udpeger de personer, der forestår kvalitetskontrollen.

Dette medfører, at vores arbejdsdokumentation, herunder også for revisionen af kommunen, stikprøvevis kan blive udvalgt til kvalitetskontrol.

Medlemmer af Revisortilsynet og de personer, der forestår kvalitetskontrollen, er underlagt tavshedspligt.

1.7 Rådgivnings- og assistanceopgaver

Hvis der træffes særlige aftaler om at udføre detaljeret kontrol, afgive særlige erklæringer eller lignende, vil dette blive omtalt i revisionsberetning.

Vi vil og kan alene yde rådgivning og anden assistance, hvis dette er tilladt i henhold til gældende habilitets- og uafhængighedsregler.

2. Afslutning

I senere revisionsberetninger vil der blive henvist til nærværende revisionsberetning, som forudsættes udleveret til nye medlemmer af Borgerrepræsentationen.

Revisionsberetningen vil blive tilpasset og fornyet, når der sker ændringer i lovgivning mv. vedrørende revisionsmæssige forhold, eller såfremt vi af andre grunde finder det passende.

København, den 24. Februar 2009

Deloitte

Statsautoriseret Revisionsaktieselskab

Lynge Skovgaard
statsautoriseret revisor

Peter Meisner Sørensen
statsautoriseret revisor

Fremlagt for borgmestre, direktører og revisionsudvalgsformand, 24. februar 2009:

Økonomiudvalget

Ritt Bjerregaard
Overborgmester

Claus Juhl
Administrerende direktør

Børne- og Ungdomsudvalget

Bo Asmus Kjeldgaard
Borgmester

Else Sommer
Administrerende direktør

Beskæftigelses- og Integrationsudvalget

Jakob Hougaard
Borgmester

Morten Binder
Administrerende direktør

Kultur- og Fritidsudvalget

Pia Allerslev
Borgmester

Carsten Haurum
Administrerende direktør

Socialudvalget

Mikkel Wamming
Borgmester

Anette Laigaard
Administrerende direktør

Sundheds- og Omsorgsudvalget

Mogens Lønborg
Borgmester

Lene Sillasen
Administrerende direktør

Teknik- og Miljøudvalget

Klaus Bondam
Borgmester

Hjalte Aaberg
Administrerende direktør

Revisionsudvalget

Jesper Christensen
Formand